شانِ بلالِ حبشي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

19-September-2019

هفتيوار سنتن ڀري اجتماع ۾ ٿيڻ وارو
سُنّتن ڀريو بيان

(For Islamic Sisters)

هرمبلغ بيان ڪرڻ کان پهريان گهٽ ۾ گهٽ تي پيرا پڙهي

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

شانِ بلالِ حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ الله وَعَلٰي اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا حَبِيْبَ الله

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ الله وَعَلٰي اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا نُوْرَ الله

دُرُود شريف جي فضيلت

نبي رحمت، شفيعِ امت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّمَ **جن ارشاد فرمايائون: جنهن قرآنِ ڪريم جي تلاوت ڪئي ۽ ربِ ڪريم جي حمد بيان ڪئي ۽ پوءِ نبيءِ ڪريم** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّمَ **تي درود شريف پڙهي ڪري پنهنجي رب کان مغفرت طلب ڪئي، تہ يقينًا ان ڀلائيءَ ڪي پنهنجي جاءِ تان تلاش ڪري ورتو-** (درمنثور،پ۳۰،ذکر دعاء ختم القرآن ، ۶۹۸/۸)

شافعِ روزِ جزا تم پہ کروروں دُرود دافعِ جملہ بلا تم پہ کروروں دُرود

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ثواب حاصل ڪرڻ خاطر بيان ٻڌڻ کان پهريان سٺيون سٺيون نِيّتون ڪري وٺون ٿيون. فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ واٰلِهٖ وَسَلَّمَ: "نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِّنْ عَمَلِهٖ" **يعني مسلمان جي نِيّت ان جي عمل کان بهتر آهي.**

(المعجم الكبير،سهل بن الساعدي...الخ ج 6، ص 185، الحديث: 5942)

مسئلو: .نيڪ ۽ جائز ڪم ۾ جيتريون سٺيون نِيّتون وڌيڪ، اوترو ثواب بہ وڌيڪ.

بيان ٻڌڻ جون نِيّتون

۞ نگاهون جهڪائي پوري توجهه سان بيان ٻڌندس ۞ ٽيڪ لڳائي ويهڻ بدران علمِ دين جي تعظيم خاطر جيترو ٿي سگهيو ٻئي گوڏا وچائي ويهندس ۞ ضرورت پوڻ تي ٻين اسلامي ڀينرن جي لاءِ سِرڪي جاءِ ڪشاده ڪندس ۞ ڌِڪو وغيره لڳو ته صبر ڪندس، گهوري ڏسڻ ۽ اَٽڪڻ کان بچندس ۞ صَلُّوا عَلَي الحَبِيب! اُذكُرُوالله , تُوبُوا اِلَي الله! وغيره ٻڌي ثواب ڪمائڻ ۽ صدا لڳائڻ واريءَ جي دِل جوئي جي لاءِ آهسته آواز سان جواب ڏيندس ۞ بيان کان پوءِ پاڻ اڳتي وڌي سلام، مصافحو ۽ انفرادي ڪوشش ڪندس-دوران بيان موبائل جي غيرضروري استعمال کان بچندس،نه بيان ريڪارڊ ڪندس نه ئي ٻئي ڪنهن قسم جو آواز ڇو ته ان جي اجازت ناهي،جيڪو ڪجهه ٻُڌندس،اُن کي ٻڌي ۽ سمجهي ڪري ان تي عمل ڪرڻ ۽ ان کي بعد ۾ ٻين تائين پهچائي نيڪي جي دعوت عام ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪندس.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! هونئن ته سيني صحابهءِ ڪرام عَلَيۡهِمُ الرِّضۡوَان جا پنهنجا پنهنجا درجا آهن پر انهن مقدس هستين مان حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنۡهُ کي خاص مقام ۽ مرتبو حاصل آهي، سندن دينِ اسلام جي خاطر تمام گهڻيون تڪليفون برداش ڪيون. خوفِ خدا هجي يا عشقِ رسول، تقوٰي ۽ پرهيزگاري هجي يا عبادت ۽ رياضت، ڪرامت ۽ شرافت هجي يا استقامت، عاجزي ۽ انڪساري هجي يا حسنِ اخلاق، پاڻ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنۡهُ جي ذات ۾ هنن سمورين خوبين جي جهلڪ نظر ايندي هئي، سندن مقام ۽ مرتبو هي آهي ته غلامن کي سيني سان لڳائڻ واري اسان جي پياري پياري آقا صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم وقت به وقت پاڻ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنۡهُ جا فضائل بيان فرمايا. اڄوڪي بيان ۾ اسان ڪين تذڪرو، مختصر تعارف، فضائل خاص ڪري سندن ايمان تي استقامت ۽ عشقِ رسول جا واقعات ٻڌنديون سين اي ڪاش! اسان کي سڄو بيان سٺين سٺين

نيتن سان ٻڌڻ نصيب ٿي وجي. اچو! سڀ کان پهريان حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ جو هڪ واقعو ٻڌون ٿيون: جيئن

حضرت سيّدنا بلال جي آزادي

حضرت سَيدنا عُروه بن زُبير رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ پنهنجي والد کان روايت ڪن ٿا ته هڪ ڏينهن ورقه بن نوفل (جيڪي امّ المومنين حضرت خديجه رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہَا جا سئوٽ هئا) جو گذر حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ وٽان ٿيو جڏهن ته انهن کي (اسلام آڻڻ جي ڪري) ماريو پئي ويو ۽ اهڙي حالت ۾ به پاڻ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ "اَحَدٌ،اَحَدٌ" يعني الله هڪ آهي، الله هڪ آهي جي صدا لڳائي رهيا هئا. ورقه بن نوفل ڏٺو ته چيائين: بلال! الله ئي جو نالو وٺندا رهو، پوءِ اميّه بن خلف جيڪو حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ کي ماري رهيو هو، ان جي طرف متوجه ٿي چيائين: الله جو قسم! جيڪڏهن توهان انهن کي هن ڳالھ تي شهيد ڪري ڇڏيندؤ ته مان رحمت ۽ برڪت حاصل ڪرڻ جي لاءِ (هن جي) مزار ٺهرائيندس.

هڪ ڀيري اميرالمومنين حضرت سيدنا ابوبڪر صديق رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ جو گذر حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ وٽان ٿيو اهي ماڻهو حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ سان اهو ئي ورتاءُ ڪري رهيا هئا ته حضرت سيدنا ابوبڪر صديق رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ اميّه بن خلف کي فرمايو: هن ويچاري جي معاملي ۾ تون الله کان نٿو ڊڄين. ڪيستائين هن کي تڪليف ڏيندو رهندين؟ اميّه چيو: اوهان هن کي بگاڙيو آهي، اوهان هن کي هن جي تڪليف کان بچايو جيڪا اوهان ڏسي رهيا آهيو ته اميرالمومنين حضرت سيدنا ابوبڪرصديق رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ فرمايو: مون وٽ بلال کان وڌيڪ تندرست غلام آهي، بلال مون کي ڏيو ۽ اهو توهان وٺو. چوڻ لڳو: منظور آهي ته حضرت سيدنا ابوبڪر رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ اميه کي پنهنجو غلام ڏئي ڇڏيو ۽ حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡہُ کي خريد ڪري ورتو ۽ ان کي آزاد ڪري ڇڏيائون- (حلية الاولياء،بلال بن رباح ، ۱۹۹/۱، رقم: ۴۸٦)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب   صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ڏٺو اوهان ته حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ کي راهِ خدا ۾ ڪيتريون آزمائشون آيون، پر پوءِ به باطل جي اڳيان پنهنجو ڪنڌ نه جهڪايائون، ڇو ته الله وارن جي اها عادت هئي ته سر ڪٽجي ته ڀلي ڪٽجي. جان وڃي ٿي ته ڀلي وڃي پر دينِ اسلام کي ڇڏي ڪري باطل جي اڳيان سر نه جهڪڻ گهرجي. انهن جو اهو عمل اسان کي اهو سبق ڏئي ٿو ته راهِ حق ۾ جيڪڏهن اسان کي سڀ ڪجهه وڃائڻو به پوي ته وڃائي ڇڏجي پر حق جو ساٿ نه ڇڏيو وڃي ۽ مضبوطيءَ سان باطل جو مقابلو ڪيو وڃي. دنيا ۾ جيڪڏهن هن جو صلو ڪجهه نه ملي پر اهڙن ماڻهن جي يقينًا آخرت سنورجي ويندي آهي، بارگاهِ الاهي مان انعامن جي بارش ٿيندي آهي. حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ آخري پساهن تائين اخلاص ۽ استقامت سان دينِ اسلام تي ثابت قدم رهيا، راهِ خدا ۾ جان جي بازي لڳائي ڇڏي پر سندن ثابت قدمي ۾ ذري برابر به ڪمي نه آئي، دينِ اسلام قبول ڪرڻ جي بدلي ۾ مظلومانه زندگي گذارڻ جي باوجود به ڪڏهن زبان تي شڪايت نه آئي ۽ هڪ طرف اسان محبتِ رسول جي دعوٰي ڪرڻ واريون معمولي زخمن تي شور مچائينديون آهيون ٿورڙي تڪليف پهچڻ تي بي صبري جو مظاهرو ڪندي نظر اچون ٿيون، ٿورو سوچيو! حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ايتري قدر تڪليف برداش ڪرڻ جي باوجود جڏهن ته زبان سان اهو ئي چوندا رهيا ته ساهه ته وڃي سگهي ٿو پر ڪلمو نٿو ڇڏي سگهجي. تنهنڪري اسان کي به گهرجي ته پاڻ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جي سيرت تي عمل ڪندي زندگي گذاريون، انهن جي قرباني جا واقعا پڙهي ڪري ۽ انهن جو ذڪر مبارڪ ڪري پنهنجي ايمان کي تازو ڪيون. اچو! سندن ايمان تي استقامت جا وڌيڪ واقعا ٻڌڻ کان پهريان پاڻ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جو تعارف ٻڌون ٿيون: جيئن

مختصر تعارف

حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ قبيلي بني جُمَعَ جا غلام هئا ۽ سندن رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جو نالو بلال، والد جو نالو رباح ۽ والدهءِ محترمه جو نالو حمامه آهي. (حلية الاولياء،بلال بن رباح، ۱/۲۰۰،ملخصاً) سندن ڪنيت "ابوعبدالله، ابو عبد الڪريم، ابو عبدالرحمٰن ۽ ابو عَمرو حبشي آهي"(الاستيعاب فی معرفة الاصحاب، رقم: ۲۱۴،بلال بن رباح، ۱ /

٢١٨) **مؤذنِ رسول ۽ سَيِّدُ المُؤَذِنِين جي لقبن سان مشهور هئا جيئن حضوراڪرم** صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ **ارشاد فرمايو: بلال هڪ سٺا انسان ۽ آذان ڏيڻ وارن جا سردا آهن**(معجم كبير،٢٠٩/٥، حديث :٥١١٩)- ★ **سندن شمار اسلام قبول ڪرڻ وارن پهرين سعادت مندن ۾ ٿئي ٿو-** (صفة الصفوة،١ /٢٢٧ماخوذا)★ **حضرت سيدنا بلال حبشي** رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنۡهُ **اڪيلائي ۾ عبادت ڪرڻ وارا سخاوت ۽ فضل واري، اميرالمومنين حضرت سيدنا صديقِ اڪبر** رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنۡهُ **جا آزاد ڪيل غلام آهن-★پاڻ** رَضِیَ اللهُ عَنۡهُ **کي دينِ اسلام قبول ڪرڻ جي سبب تمام گهڻو ستايو ويو ★ پاڻ** رَضِیَ اللهُ عَنۡهُ **حضوراڪرم** صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **جا خزانچي هئا- ★ حضوراڪرم** صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **سان محبت ڪرڻ وارا، نيڪين ۾ اڳرائي ڪرڻ وارا ۽ ربّ ڪريم جي ذات تي ڪامل ڀروسو ۽ يقين رکڻ وارا هئا.** (حلية الاولياء،بلال بن رباح، ١٩٩/١) **پاڻ** رَضِیَ اللهُ عَنۡهُ **اسلام ۾ سچا ۽ پاڪيزه دل وارا هئا- ★منجهند جي وقت جڏهن گرمي تمام گهڻي هوندي هئي ته اميّہ بن خلف انهن کي ٻاهر آڻي پٽيءَ پر مڪي جي ريتيلي ميدان تي ڪيرائي ڇڏيندو هو پوءِ وڏو پٿر آڻڻ جو حڪم ڏيندو هو پوءِ ان پٿر کي ان جي سيني تي رکيو ويندو هو پر حضرت سيدنا بلال حبشي** رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنۡهُ **ان سخت مصيبت ۾ گرفتار هئڻ جي باوجود "اَحَد، اَحَد يعني الله هڪ آهي، الله هڪ آهي جي صدا بلند ڪندا رهندا هئا.** (حلية الاولياء، بلال بن رباح،١ /٢٠٠) ★ **پاڻ** رَضِیَ اللهُ عَنۡهُ **جو وصال 20 سن هجري جو ٿيو-**(ابن عساكر،رقم:٩٢٤،بلال بن رباح،٤٤٥/١٠)

جاه و جلال دو نہ ہی مال و منال دو
سوزِ بلال بس مری جھولی میں ڈال دو

صَلُّوۡا عَلَی الۡحَبِيۡب!　　　　صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنۡهُ **صبر ۽ وفا جا پيڪر ۽ اسلام جا حقيقي آئينہ دار، اسلام سان محبت ڪرڻ وارا، اسلام جي خاطر پنهنجي جان بہ ڏيڻ جي لاءِ تيار هئا، اچو! سندن جي ايمان تي**

استقامت جو هڪ ٻيو واقعو ٻڌون ٿيون: جيئن

اسلام جا حقيقي آئينہ دار

حضرت سيدنا عمر بن عاص رَضِیَ اللہُ عَنْہُ فرمائن ٿا: هڪ ڏينهن مان حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ وٽان گذريس تہ سندن کي تپيل زمين تي لٽائي سزا ڏني پئي وئي (گرمي جي شدت ايتري هئي جو) جيڪڏهن هن زمين تي گوشت جو ٽڪرو رکيو وڃي ها تہ اهو بہ پچي وڃي ها، ان حال ۾ بہ سندن زبان مبارڪ تي اهي الفاظ جاري هئا: مان لات ۽ عزّي(يعني بتن) جي خدائي کي نہ ٿو مڃان. اهو ٻڌي بدبخت اميّہ بن خلف سندن سزا ۾ اُجان اضافو ڪري ڇڏيو ۽ سندن ڳلي کي ايتري زور سان دٻايو جو پاڻ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ بي هوش ٿي ويا-
(سبل الهدی والرشاد،جماع ابواب بعض الامور۔۔الخ،الباب الخامس عشر فی عدوان المشرکین۔۔ الخ،۲/۳۵۷)

ايمان تي استقامت:

اهو بہ منقول آهي تہ حضرت بلالِ حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ کي دينِ اسلام کان ڦيرڻ لاءِ ڪڏهن ڪڏهن غير مسلم پاڻ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ کي ٻڌي ڪري ٻارن جي حوالي ڪري ڇڏيندا ها جيڪي سندس کي مڪي پاڪ جي گهٽين چوڪن ۾ گهليندا وتندا ها، پر ان جي باوجود ڪين جي زبان تي"اَحَد، اَحَد" يعني الله هڪ آهي، الله هڪ آهي، جاري رهندو هو. (مصنف لابن ابی شیبۃ،کتاب الفضائل،باب فی بلال وفضلہ، ۷/۵۳۷، حدیث:۱،ملتقطا)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ٻڌو اوهان تہ حضرتِ بلال حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ دين اسلام سان ڪيتري نہ محبت ڪندا هئا، دينِ اسلام جي سربلندي جي لاءِ پنهنجي جان بہ قربان ڪرڻ جي لاءِ تيار هئا، سندن جي زندگي جو اصلي مقصد اهو ئي هو، پاڻ پنهنجي ڪردار سان رهندي دنيا تائين جي مسلمانن کي اهو ٻڌائي ڇڏيو تہ هڪ مسلمان کي دينِ اسلام ۽ پنهنجي آقا، مڪي مدني مصطفٰي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سان ڪيتري محبت هجڻ گهرجي. پاڻ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ پنهنجي خواهشات، مال ۽ متاع، اولاد ۽ قريبي رشتيدارن ايستائين جو پنهنجي جان کان بہ وڌيڪ الله ڪريم ۽ ان جي حبيب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سان محبت ڪيائون ۽ ان محبت کي هميشہ پنهنجي دل ۾ آباد ڪيائون، جنهن جو نتيجو اهو نڪتو جو سندس جي عمل سان خوش ٿي ڪري رسولِ خدا، مڪي

مدني مصطفٰيﷺ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ڪيئي موقعن تي سندن جي تعريف ۽ توصيف ڪئي ۽ جنت ۾ پنهنجي غلام جي قدمن جي آواز ڪي بہ ٻڌو: جيئن

قدمن جي آواز:

معراج جي رات جنت جي سير جي دوران نبي ڪريم، رؤف و رحيم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جنت ۾ ڪنهن جي قدمن جو آواز ٻڌو، جنهن جي باري ۾ حضور ڪريم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن کي ٻڌايو ويو تہ اهو حضرت بلال حبشي رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ جي قدمن جو آواز آهي. (مشكاة المصابيح ،كتاب المناقب،باب مناقب عمر،٢/٤١٨،الحديث:٦٠٣٧ملتقطا)

سُبْحٰنَ اللّٰـه! قربان وڃجي! بلال حبشي جي شان تي تہ پيارا آقا، مديني وارا مصطفٰي صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم پنهنجي غلام جي قدمن جو آواز جنت ۾ ٻڌي رهيا آهن، بلال حبشي رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کي اهو مقام ۽ مرتبو ڪهڙي عمل جي سبب حاصل ٿيو، اچو ٻڌون ٿيون: جيئن تہ

جنت ۾ وٺي ويندڙ عمل:

حضرت سيدنا بريده رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي تہ هڪ ڏينهن صبح جو نبي ڪريم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم بيدار ٿيا تہ بلال حبشي رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کي فرمايائو: اي بلال! ڪهڙي شيءِ توکي مونکان اڳ ۾ جنت ۾ وٺي وئي؟ اَڄ رات مان جنت ۾ داخل ٿيس تہ مون پنهنجي اڳيان تنهنجي قدمن جو آواز ٻڌو. تہ حضرت سيدنا بلال رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ عرض ڪيو: يارسول اللهﷺ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم! مان (وضو ڪرڻ کان پوءِ) هميشہ بہ رڪعتون پڙهي آذان ڏيندو آهيان ۽ جڏهن بي وضو ٿي پوندو آهيان تہ جلدي مان وضو ڪري وٺندو آهيان تنهن تي رحمتِ عالم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمايو(سهي!) اهو ئي سبب آهي. (ترمذی، کتاب المناقب، باب فی مناقب ابی حفص-- - الخ، ۵/۳۸۵، حدیث:۳۷۰۹ملتقطا)

پيارين پيارين اسلامي ڀينرون! اوهان ٻڌو تہ سيدنا بلالِ حبشي رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کي نفل نماز جو ڪيترو نہ جذبو هو، جڏهن بہ وضو ڪندا ھا تہ بہ رڪعت نماز تحية الوضُو ادا ڪندا ها ۽ هڪ طرف اسان پنهنجي ڪردار جي طرف نظر ڪيون تہ اسان جو حال هي آهي جو نفلن سان گڏوگڏ فرائض ۽ واجبات جي ادائيگي ۾ بہ سستي ۽ غفلت نظر اچي ٿي. سهيلين سان فضول ڳالهين ۾

ڪلاڪن جا ڪلاڪ ضايع ڪري ڇڏينديون آهيون، پر نماز جي لاءِ ٽائم ناهي. شادي جي دعوت ۾ به ڪلاڪ پهريان پهچي وينديون آهيون، پر نماز جي لاءِ پهريان ڪان تياري ڪرڻ جو وقت ناهي، اسان غور ڪريون ته ڪٿي پنهنجي زندگي جي مقصد کي ويساري ڏينهن رات الله پاڪ جي حقن کي ضايع ڪرڻ ۾ ته نه گذاري رهيون آهيون؟

ياد رکو! ايمان ۽ عقائد جي درستگي کانپوءِ نماز حقوق الله ۾ سڀ کان اهم حق آهي. جيئن فتاويٰ رضويه جلد9، ص159 تي آهي: ايمان ۽ تصيح عقائد (يعني ايمان ۽ درست عقائد کي تسليم ڪرڻ) کان پوءِ تمام حقوقُ الله ۾ سڀ کان اهم ۽ عظيم حق نماز آهي. نماز ضايع ڪرڻ وارن کي قبر ۽ حشر ۾ دردناڪ عذابن جو منهن ڏسڻو پوندو. جيئن

بي نمازي جي سزا:

قيامت جي ڏينهن گناهگارن جي شفاعت فرمائڻ واري آقا صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ارشاد فرمايو: قيامت جي ڏينهن سڀ کان پهريان نماز ڇڏڻ وارن جا چهرا ڪارا هوندا ۽ بيشڪ جهنم ۾ هڪ وادي آهي جنهن کي لَمْلَمْ چيو وڃي ٿو، ان ۾ نانگ آهن ۽ هر نانگ اُٺ جيترو آهي، ان جي ڊيگهه هڪ مهيني جي راهه جيتري آهي، جڏهن اهو بي نمازي کي ڏنگيندو ته ان جو زهر 70 سالن تائين ان جي جسم ۾ جوش هڻندو رهندو، پوءِ ان جو گوشت ڳري هڏن کان الڳ ٿي ويندو. (كتاب الكبائر،فصل فى المحافظة على الصلوات والتهاون بها،ص٢٦)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! خوفِ خدا سان ڏڪي وڃو، خوابِ غفلت مان جاڳو ۽ اڄ ئي نمازن جي پابندي شروع ڪري ڇڏيو، نه صرف پنج ئي نمازون ادا ڪرڻ جو معمول بڻايو بلڪ تَحِيّةُ الْوُضو ۽ ٻين نفلن جي به پابندي ڪرڻ جي نيت ڪيو. اچو! نفل نمازن جي پابندي جو ذهن بنائڻ جي لاءِ 3 فرمانِ مصطفي ٻڌون ٿيون: جيئن

نفلن جا فضائل:

1. ارشاد فرمايائون: جنهن ٻه رڪعت نفل ادا ڪيا جن ۾ پنهنجي دل سان ڪجھ گفتگو نه ڪئي ته ان جا پويان گناهه بخشيا ويندا.

2. ارشاد فرمايائون: جيڪو شخص سٺي طريقي سان وضو ڪري ۽ ٻه رڪعتون دلي توجھ سان ادا ڪري ته ان جي لاءِ جنت واجب ٿي ويندي. (مسلم،کتا

ب الطهارة ،باب ذكر المستحب عقب الوضوء،ص ١١٨، حديث:٥٥٣)

3. **ارشاد فرمايائون: جنهن سني طريقي سان وضو ڪيو پوءِ اٿي ٻه يا چار رڪعتون پڙهيائين ۽ ان جا رڪوع ۽ سجود، خشوع سان ادا ڪيا پوءِ الله ڪريم سان مغفرت طلب ڪيائين ته رب ڪريم ان جي مغفرت فرمائي ڇڏيندو.** (مسند احمد ، بقية حديث ابى دَرْدَاء ، ١٠/٤٣٠ ، حديث: ٢٧٦١٦)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب!   صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

بلالِ حبشيءَ جو عشقِ رسول

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ **جا پاڪيزه وصف ايتري قدر آهن جو ٿورڙو وقت ان اوصافن ڪي بيان ڪرڻ جي لاءِ ناڪافي آهي، پر سندن جو هڪ وصف بي مثل ۽ بي مثال آهي ۽ اهو آهي عشقِ رسول، هونئن ته عشقِ رسول، تمام صحابه ڪرام** علیھم الرضوان **جي دلين جي ڌڙڪن هو، سيدنا بلال حبشي** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ **پنهنجي آقا جي محبت ۽ غلاميءَ ۾ ائين گم رهندا هئا جو انهن کي دنيا جي ڪنهن به شيءِ سان ڪو مطلب نه هوندو هو. هو سڀ ڪجهه برداش ڪري سگهندا هئا، پر انهن کي ڪڏهن اهو پسند نه هو جو ڪو سندن آقا جي مبارڪ شان ۾ ٿوري به بي ادبي ڪري، انهيءَ عشقِ ڪامل جي ڪري سيدنا بلالِ حبشي** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ **کي دنيا ۽ آخرت ۾ اهڙو مقام ۽ مرتبو ۽ عزت ملي جو انهن جي قسمت تي رشڪ اچي ٿو، هي انهن جي عشق جو ڪمال هو جو مشڪل کان مشڪل وقت ۾ به رسول الله سان ملڻ جو شوق انهن کي تڙپائيندو رهندو هو، ايتري تائين جو ساهه نڪرڻ وقت به سيدنا بلالِ حبشي** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ **کي پنهنجي محبوب سان ملڻ جي خوشي هئي، اچو! پنهنجي دلين ۾ عشقِ رسول کي وڌائڻ جي نيت سان سيدنا بلالِ حبشي** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ **جي عشقِ رسول جو اهڙو ئي هڪ واقعو ٻڌون ٿيون: جيئن**

حضور سان ملڻ جي خوشي

جڏهن مؤذنِ رَسولُ الله سيدنا بلالِ حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ **تي نزع جو عالم طاري ٿيو ته انهن جي گهرواريءَ بيقرار ٿي هي چيو: "وَاحُزْنَاهُ" هاءِ مون تي**

مصيبت! سيدنا بلالِ حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ اکيون کولي ورتيون ۽ بيقرار ٿي فرمايائون ”وَاطَرَبَاهُ“ واھ منھنجي خوشي! آخري کلما جيکي پاڻ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جي مبارڪ زبان مان نڪتا اھي ھي ھئا غَدًا نَلْقَى الْاَحِبَّةَ مُحَمَّدًا وَّحِزْبَهُ يعني سڀاڻي مان پنھنجي آقا ڪريم حضرت سيدنا محمد صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ۽ پاڻ ڪريم صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي سيني صحابہ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُم سان وڃين ملندس. (احيا ء العلوم ،ڪتاب ذڪرالموت، الباب الخامس، ۲۳۱/۵)

پيارا پيارا اسلامي ڀينرون! ڏٺو اوھان تہ عاشقِ صادق، سيدنا بلالِ حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ڪي حضوراڪرم صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سان ڪيترو ڪامل درجي جو عشق ھو جو موت ڪي مسڪرائي ڳلي لڳائي رھيا آھن، ھن ڪري جو مرڻ ڪان پوءِ حضور جي بارگاھ ۾ حاضري نصيب ٿيندي، جنت ۾ پياري آقا صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ۽ بين صحابہ عَلَيْہِمُ الرِّضْوَان سان ملاقات ٿيندي، سيدنا بلالِ حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ پنھنجي گفتار ۽ ڪردار سان اھو ثابت ڪري ڏيکاريو ۽ سيکاريو تہ عشقِ رسول ئي دينِ حق جي پھرين شرط آھي، سفر جي حالت ھجي يا اقامت واري حالت زندگي جا ڏينھن ھلي رھيا ھجن يا موت جو وقت ھجي، مطلب تہ ھر جڳھ ھر معاملي ۾ انھن محبتِ رسول ڪي پنھنجي زندگي جو سرمايو بڻائي رکيو ۽ عشقِ رسول ۾ پاڻ ڪي فنا ڪري ڇڏيو، اھو ئي سبب آھي جو اڄ ڪيترين ئي صديون گذرڻ جي باوجود بہ سيدنا بلالِ حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ عاشقن جي دلين جي ڌڙڪن بڻيل آھن ۽ ھڪ پاسي اسان محبتِ رسول جو دعوٰي ڪرڻ واريون! پنھنجي پاڻ تي غور ڪريون تہ صرف زبان جي حد تائين ئي عشقِ رسول جون دعويدار آھيون ۽ ڪردار عشقِ رسول ڪان خالي آھي،

ٿورو سوچيو! ڇا عشقِ رسول جي دعوٰي ڪرڻ واريون بغير ڪنھن سبب جي ڪنھن سان لڙائي جھڳڙو ڪنديون آھن؟ ڇا عشقِ رسول جي دعوٰي ڪرڻ واريون بدلو وٺڻ جا موقعا تلاش ڪنديون آھن؟ ڇا عشقِ رسول جي دعوٰي ڪرڻ واريون گاريون ڏينديون آھن؟ ڇا عشقِ رسول جي دعوٰي ڪرڻ واريون تھذيب ۽ اخلاق ڪي ڇڏي ڏينديون آھن؟ ڇا عشقِ رسول جي دعوٰي ڪرڻ واريون ڏاڙھي ھڪ مُٺيءَ ڪان گھٽ ڪرائينديون آھن؟ ڇا عشقِ رسول جي

دعوٰي ڪرڻ واريون مسلمانن جون دليون ڏڪائينديون آهن؟ ڇا عشقِ رسول جي دعوٰي ڪرڻ واريون غير مسلمانن جي نقالي ڪنديون آهن؟ يقينًا نه ۽ هرگز نه.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! هڪ سچي عاشق جي هميشه کان اها ڪوشش هوندي آهي ته ان جو محبوب ان سان راضي رهي، جنهن جي ڪري اهو مختلف طريقا اختيار ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو آهي، اهو پنهنجي محبوب جي روزانو جي ڪمن کي نوٽ ڪندو ۽ پوءِ انهن کي پنهنجي دل ۾ سمائي سيني سان لڳائيندو آهي، پنهنجي زندگي ۽ پنهنجي تمام ڪمن کي پنهنجي محبوب جي پسند جي مطابق ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو آهي ۽ جيڪا شيءِ محبوب کي پسند نه هجي اهو به ان کي ناپسند ڪندو آهي ۽ جنهن شيءِ کي محبوب سان نسبت ٿي وڃي اها به عاشق جي نظر ۾ محبوب ٿي ويندي آهي، اهو ئي سبب هو جو حضرت سيدنا بلالِ حبشي رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ آقا ڪريم، صاحبِ خُلقِ عظيم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي قبيليٰ وارن سان بي پناهه محبت ڪندا هئا ۽ انهن جي لاءِ دعائون گهرندا هئا، جيئن

قريش وارن جي لاءِ دعا ڪندا هئا

حضرت سيدنا عروه بن زبير رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي ته قبيلي بَنُو نَجّار جي هڪ صحابيه رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُما فرمايو: مسجد نبوي شريف جي ويجهو منهنجو ئي گهر بلند(اونچائي وارو) هئو ۽ انهيءَ تي حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ فجر جي آذان ڏيندا هئا، هو رات جي آخري حصي ۾ مڪان جي ڇت تي اچي ويهي رهندا هئا ۽ فجر جي وقت جو انتظار ڪندا هئا، جڏهن ان کي ڏسندا هئا ته انگڙائي ڏيندي هيءَ دعا گهرندا هئا: اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَحْمَدُكَ وَاسْتَعِيْنُكَ عَلٰى قُرَيْشٍ اَنْ يُّقِيْمُوْا دِيْنَكَ يعني اي الله! مان تنهنجي حمد بيان ڪريان ٿو ۽ قريش جي معاملي ۾ تنهنجي مدد گهران ٿو جو اهي تنهنجي دين کي قائم ڪن، ان کان پوءِ آذان

چوندا هئا، اهي صحابيہ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡهُما فرمائن ٿيون: خدا جو قسم! منهنجي معلومات ۾ هڪ رات بہ اهڙي نہ آهي جو انهن اها دعا نہ گهري هجي. (ابو داود ، كتاب الصلاة ،باب الاذان فوق المناره،۲۱۹/۱،حديث:۵۱۹)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! بيان ڪيل واقعي مان بہ ڳالهيون معلوم ٿيون: هڪ هيءَ تہ جڏهن آذان کان پهريان قريش جي لاءِ دعائيہ ڪلمات چوڻ جائز ۽ سنتِ بلالي آهي تہ پوءِ آذان کان پهريان سرڪارِ مدينہ جي لاءِ دعا ڪرڻ يعني درود ۽ سلام پڙهڻ بہ يقينًا جائز بلڪ گهڻي اجر ۽ ثواب جو باعث آهي.

ٻي ڳالهہ اها معلوم ٿي جو حضرت سيدنا بلالِ حبشي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنۡهُ آذان کان پهريان پنهنجي لاءِ ۽ حضوراڪرم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي قبيلي وارن جي لاءِ بلا ناغہ دعائيہ ڪلمات چوندا هئا. اسان کي بہ گهرجي تہ جڏهن دعا ڪريون تہ صرف پنهنجي ئي لاءِ نہ بلڪ تمام مسلمانن جي لاءِ دعا ڪريون، چو تہ دعا جي قبوليت جي آدابن مان اهو بہ آهي تہ جڏهن اسان پنهنجي لاءِ دعا گهرون تہ سيني مسلمانن کي هن دعا ۾ شريڪ ڪريون. اعلي حضرت امام احمد خان رَحۡمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیۡه فرمائن ٿا تہ جيڪڏهن دعا گهرڻ وارو پاڻ اهڙو آهي جو ان کي ڪجهہ نہ ڏنو وڃي تہ ڪنهن نيڪ جي صدقي ان کي پنهنجي مراد ملي ويندي.

حضرت سيدنا ابوالشيخ اَصبَهاني رَحۡمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیۡه حضرت سيدنا ثابت بناني رَحۡمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیۡه کان روايت ڪئي تہ: اسان کي ٻڌايو ويو تہ جيڪو شخص مسلمانن مردن ۽ عورتن جي لاءِ خير جي دعا ڪندو آهي، قيامت ۾ جڏهن انهن جي مجلسن وٽان گذرندو تہ هڪ چوڻ وارو چوندو: هي اهو آهي جيڪو دنيا ۾ توهان جي لاءِ خير جي دعا ڪندو هو، پوءِ اهي ان جي شفاعت ڪندا ۽ الله پاڪ جي بارگاهہ ۾ عرض ڪري ان کي جنت ۾ وٺي ويندا.

قرآنِ ڪريم جي سيپاري 26، سورة محمد، آيت نمبر 19 ۾ سيني مسلمانن جي لاءِ دعا ڪرڻ جي باري ۾ الله پاڪ ارشاد فرمائي ٿو:

وَ اسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۡۢبِكَ وَ لِلۡمُؤۡمِنِيۡنَ وَ الۡمُؤۡمِنٰتِ ؕ ترجمو: ۽ اي محبوب پنهنجي خاصن ۽ عام مسلمان مردن ۽ عورتن جي گناهن جي معافي گهر.

حضوراکرم صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم هڪ شخص کي اَللّٰھُمَّ اغْفِرْ لِيْ (يعني اي الله! منهنجي مغفرت فرماءِ) چوندي ٻڌو. تہ فرمايائين جيڪڏهن سڀني مسلمانن کي دعا ۾ شامل ڪرين ها تہ تنهنجي دعا قبول ٿئي ها. (ردّ المحتار، كتاب الصلاة، باب صفة الصلاة، آداب الصلاة، مطلب: في الدعاء بغير العربية،٢/٢٨٦)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اسان کي بہ گهرجي تہ پنهنجي دعائن ۾ سڀني مسلمانن خاص ڪري والدين ۽ پنهنجي استادن کي ضرور ياد رکندا ڪريون، ياد رکو! دعا دنيا ۽ آخرت جون ڪوڙ ڀلائيون حاصل ڪرڻ جو ذريعو آهي. دعا الله ڪريم کان مناجات ڪرڻ، ان جو قرب حاصل ڪرڻ، ان جي عظيم بارگاهہ مان مرادون ماڱڻ جو بهترين ذريعو آهي. دعا بخشش ۽ مغفرت جو پروانو حاصل ڪرڻ ۽ دنيا ۽ اُخروي مصيبتن ۽ مشڪلاتن جي حل جو نهايت آسان ۽ مجرّب ذريعو آهي. دعا هڪ بهترين عبادت ۽ پياري آقا صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي مبارڪ سنت آهي. دعا گنهگار ٻانهن جي حق ۾ الله ڪريم جي طرف کان هڪ نهايت وڏي نعمت ۽ سعادت آهي.

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اسان حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ جي عشقِ رسول جا واقعا ٻڌي رهيون هيون سين، ايمان آڻڻ ۽ غلاميءَ مان آزادي حاصل ڪرڻ کان پوءِ عاشقِ بيمثال حضرت سيدنا بلال رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ پنهنجي زندگي جا حسين ڏينهن سرڪارِ عالي وقار، مديني جي تاجدار صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي خدمت ۾ گذاريا، يقيناً حقيقي عاشق جڏهن پنهنجي محبوب جو ديدار ڪري ٿو تہ ان کي هڪ لمحو بہ سڪون ناهي ايندو، اهو محبوب کي ڏسڻ جي لاءِ بيقرار ٿي ويندو آهي، اهو ئي سبب هو جو جڏهن حضور نبي ڪريم صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو وصال ظاهري ٿيو تہ حضرت سيدنا بلالِ حبشي رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ جي حالت سندن جي وس کان ٻاهر ٿي وئي، پاڻ مديني جي گهٽين ۾ اهو چوندي ڦرندا ها تہ اي انسانو! توهان ڪٿي رسول الله صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کي ڏٺو آهي مونکي بہ ڏيکاريو يا مونکي ڪين جو پتو ٻڌايو. انهيءَ غم ۾ پاڻ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ

مديني طيبہ مان لڏي ملڪِ شام ڏانهن هليا ويا.

دربارِ نبوي جو گهرائڻ:

جڏهن حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ مدينہ طيبہ مان هجرت ڪري ملڪِ شام جي علائقي "دَارَيّا" ۾ رهائش پذير ٿيا. تہ هڪ رات خواب ۾ الله جا محبوب صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم تشريف ڪٽي آيا ۽ ارشاد فرمايائون: اي بلال! هي ڪهڙي بي وفائي آهي، ڇا اجا اهو وقت ناهي آيو تہ تون منهنجي ديدار جي لاءِ مديني اچين. عاشقِ بيمثال حضرت سيدنا بلالرَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ غم ۽ خوف واري حالت ۾ اٿيا، سواريءَ تي سُوار ٿيا ۽ مديني منوره جي طرف روانا ٿي ويا. جڏهن مديني طيبہ جي نوراني ۽ پرڪيف فضائن ۾ داخل ٿيا تہ بيقرار ٿي نبي ڪريم صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي مزار پرانوار تي حاضر ٿيا، تہ اکين مان لڙڪن جي لاڙ جاري ٿي وئي ۽ پنهنجو چهرو مزارِ پاڪ جي مبارڪ خاڪ تي مَلڻ لڳا، گلشنِ رسالت جا ٻئي مهڪندڙ گل حضرات حسنينِ ڪريمين(حضرت حسن ۽ حسين) رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُما جي اتي تشريف آوري ٿي تہ حضرت سيدنا بلال رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ٻنهي شهزادن کي سيني سان لاتو ۽ پيار ڪرڻ لڳا. شهزادن فرمائش ڪئي: اي بلال! اسان تنهنجي اها ئي آذان ٻڌڻ جا خواهش مند آهيون جيڪا صبح جي وقت نانا جان صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي حياتِ طيبہ ۾ ڏيندا هئا.

حضرت سيدنا بلال رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ مسجدِ نبوي جي ڇت تي ان حصي تي تشريف ڪٽي ويا جتي اهي حضور صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي حياتِ ظاهري ۾ آذان ڏيندا هئا. جڏهن حضرت سيدنا بلال رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ "اللہ اَکْبَرُ، اللہ اَکْبَرُ" کان آذان جو آغاز ڪيو تہ مدينہ طيبہ ۾ ماڻهو بيتاب ٿي ويا، جڏهن " اَشْهَدُ اَنْ لَّآاِلٰهَ اِلَّااللہ" جا ڪلما ادا ڪيا تہ ماڻهن جي بيقراري ايتري قدر وڌي وئي جو هر طرف سڏڪن جا آوازاچڻ لڳا پوءِ جڏهن " اَشْهَدُاَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللہ" تي پهتا تہ ماڻهو پنهنجو پاڻ کان لاتعلق ٿي ويا، هڪٻئي کان پڇڻ لڳا: ڇا رسول الله صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم مزارِ پرانوار مان ٻاهر نڪري آهيا آهن؟

حضور نبي ڪريم صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي وصالِ ظاهري کانپوءِ اهلِ مدينہ ۾

ڪڏهن بہ ايترو روج راڙو نہ ٿيو جيترو ان ڏينهن ڏسڻ ۾ آيو.
(ابن عساکر،رقم:۴۹۳،ابراہیم بن محمد ۔۔الخ ،۱۳۷/۷۔فتاوٰی رضویہ ، ۲۰/۱۰، مُلَخّصًا)

دنیا کے سارے غم مرے دل سے نکال دو
غم اپنا یا حبیب! برائے بلال دو
(وسائلِ بخشش مرمم، ص۳۰۵)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اها حقيقت آهي جيڪو عشقِ رسول ۾ روئندو آهي، اهو دنيا ۽ آخرت ۾ ڪامياب ٿيندو آهي، جڏهن حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ پنهنجي سڄي زندگي الله جي محبوب جي عشق ۽ محبت ۾ گذاري ڇڏي تہ رب ڪريم سندن کي دنيا ۽ آخرت ۾ بلند مقام ۽ مرتبو عطا فرمايو، قيامت تائين اچڻ وارن ماڻهن جي دلين ۾ سندن جي محبت وڌي وئي ۽ حضور صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جن پاڻ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ جا اهڙا اهڙا فضائل ۽ مرتبا بيان ڪيا جن کي پڙهي يا ٻڌي سندن جي محبت ۾ اضافو ٿئي ٿو.

پياري آقا، مدني مصطفٰي صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي لاڏلي ۽ پياري صحابي حضرت سيدنا بلال حبشي رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ جو دنيا ۾ ڪيڏو نہ بلند مقام هو، الله پاڪ جي رحمت ۽ مصطفٰي ڪريم صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي صدقي ۾ آخرت ۾ انهن تي ڪهڙيون ڪهڙيون ڪرم نوازيون ٿينديون، اچو! ان جي متعلق (2) فرمانِ مصطفٰي صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ٻڌون ٿيون: جيئن

شانِ بلال بزبان مصطفٰي:

1. اسان غريبن جي آقا، مڪي مدني مصطفٰي صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم هڪ ڀيري حضرت سيدنا بلال (رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ) جي طرف اشارو ڪري فرمايو: قيامت واري ڏينهن جنتي ڏاچي تي سوار ٿي آذان چوندا ۽ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ الله جا ڪلما چوندا تہ تمام انبيا ۽ اِنهن جا امتي بلال کي ڏسي رهيا هوندا. انبياء ۽ شهيدن کان پوءِ سڀ کان پهريان بلال حبشي کي جنتي لباس پارايو ويندو. (ابن عساکر،رقم: ۹۷۴،بلال بن رباح، ۴۵۹/۱۰،حدیث:۲۶۵۵، ملتقطاً)
2. حضور نبي ڪريم، صاحب خُلقِ عظيم صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ارشاد فرمايو: بروز

قيامت بلال اهڙي ڏاچيءَ تي سوار ٿي ايندو جنهن جو ڪجائو سون ۽ ياقوت سان مزين هوندو، انهن جي هٿ ۾ جهندو هوندو سمورا مؤذن انهن جي پنيان پنيان هوندا ۽ هن طرح بلال جي اڳواڻيءَ ۾ اهو قافلو جنت ۾ داخل ٿيندو ايستائين جو اُهو بہ جنت ۾ داخل ٿي ويندو جنهن صرف 40 ڏينهن الله پاڪ جي رضا خاطر آذانون ڏنيون هونديون. (ابن عسا کر،رقم:۹۷۴،بلال بن رباح، ۱۰/۴۶۰، حديث: ۲۶۵۷)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! بيان ختم ڪندي شڪر جي باري ۾ ڪجھ مفيد ڳالهيون بيان ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪيان ٿي.

پهريان 2 فرمانِ مصطفٰي ملاحظہ ڪيو: (1) ارشاد فرمايائون: الله پاڪ کي اهو پسند آهي تہ ٻانهو هر گرهہ ۽ ڍڪ تي الله ڪريم جو شڪر ادا ڪري. (مسلم،ڪتاب الذکر والدعاء، الخ، باب استحباب حمد الله۔۔۔الخ،ص۱۱۲۲،حديث۶۹۳۲) (2) ارشاد فرمايائون: توهان کي گهرجي تہ زبانون ذڪر ۽ دليون شڪر سان آليون رکو. (شعب الايمان،باب فی محبة الله،فصل فی ادامة ذکر الله،۱/۴۱۹،حديث:۵۹۰،ملتقطاً) ۞ شڪر اعلي درجي جي عبادت آهي. (شکر کے فضائل،ص۱۲)۞ الله پاڪ جي نعمتن تي شڪر ڪرڻ واجب آهي. (خزائن العرفان،پ۲،البقره ،تحت الاية:۱۷۲) ۞ شڪر جي توفيق عظيم سعادت آهي. (ايضاً ،ص۱۲) ۞شڪر ۾ نعمتن جي حفاظت آهي. (ايضاً ،ص۱۲) ۞ شڪر ئي سان نعمتون وڌنديون آهن. (ايضاً ،ص۱۲) ۞شڪر الله وارن جي عادت آهي. (ايضاً ،ص۱۲)۞ نعمت ملڻ تي الله پاڪ جو شڪر ادا ڪرڻ جي صورت ۾ ٻانهو عذاب کان محفوظ رهندو آهي. (صراط الجنان ،۴/۲۰۶) ۞عبادت بنا شڪر جي مڪمل ناهي ٿيندي. (بيضاوی،۱/۴۳۹، پ۲، البقره ،تحت الاية:۱۷۲) ۞شڪر تمام عبادتن جي اصل آهي. (تفسير کبير،۲/۱۹۱ پ۲،البقره ،تحت الاية:۱۷۲) ۞ حضرت سيدنا ابوبڪر شبلي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه فرمائن ٿا: شڪر اهو آهي تہ نظر نعمت عطا ڪرڻ واري تي هجي نہ وري نعمت تي. (احياءالعلوم،ڪتاب الصبروالشکر،۴/۱۰۳) ۞حضرت سيدنا سليمان واسطي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه فرمائن ٿا: الله پاڪ جي نعمتن کي ياد ڪرڻ سان دل ۾ الله پاڪ جي محبت پيدا ٿيندي آهي. (تاريخ مدينہ ابن عساکر،۳۶ /۳۳۴، حديث: ۴۱۳۳)۞ حضرت سيدنا

عمر بن عبدالعزيز رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه فرمائن ٿا: الله پاڪ جي نعمتن کي شڪر جي ذريعي محفوظ ڪري وٺو. (حلية الاوليا،۵/۳۷۴،حديث: ۷۴۵۵) امام محمد بن محمد غزالي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْه فرمائن ٿا: دل جو شڪر اهو آهي ته نعمت سان خير ۽ نيڪي جو ارادو ڪيو وڃي. زبان جو شڪر اهو آهي ته ان نعمت تي الله پاڪ جي حمد ۽ ثناء بيان ڪئي وڃي. باقي اعضاء جو شڪر اهو آهي ته الله پاڪ جي نعمتن کي الله پاڪ جي عبادت ۾ خرچ ڪيو وڃي ۽ انهن نعمتن کي الله پاڪ جي معصيت ۾ صرف ٿيڻ کان بچايو وڃي. اکين جو شڪر اهو آهي ته ڪنهن مسلمان جو عيب ڏسي ته ان تي پردو وجهي. (احياء العلوم ،کتاب الصبروالشکر،الرکن الاول فی نفس الشکر ،بيان فضيلة الشکر،۴/۱۰۳، ملخصاً)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

ايندڙ هفتيوار اجتماع جي بيان جون جهلڪيون

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اِنْ شَآءَالله! آئنده هفتيوار سنتن ڀري اِجتماع جو موضوع هوندو: "خوش قسمت ڪير؟". يقيناً اڄ هرهڪ خوش قسمتي جا پنهنجا پنهنجا طريقا ناهيو وينو آهي. پر حقيقي خوش قسمتي ڇا آهي حقيقت ۾ خوش قسمت ڪير آهي. ايندڙ بيان ۾ ان جي متعلق ڪجهه ڳالهيون بيان ڪيون وينديون. لهٰذا! **آئنده اربع به اجتماع ۾ حاضري جي نيت ڪريو،** نه صرف پاڻ اچڻ جي بلڪ **اِنفرادي ڪوشش** ڪري ڀين ڪي به گڏ آڻڻ جي نيت ڪريو ۽ هٿ کڻي چئو:اِنْ شَآءَالله

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد